

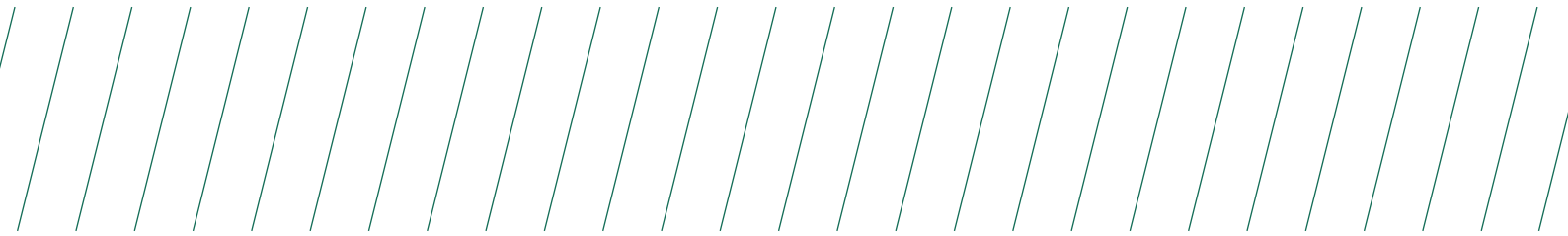
"Ik weet niet wie ik ben zonder geldproblemen."

Een onbezorgde jeugd, daar kan Zahra (19) zich maar weinig bij voorstellen. Haar ouders raakten al gedupeerd door de toeslagenaffaire toen zij vijf was, met grote gevolgen die nog steeds voortduren. 'Ik ben constant bang dat er weer iets naars gebeurt.'

Zahra woont samen met haar moeder, oudere broer, jongere broertje en zusje in Vlissingen. Toen zo'n dertien jaar geleden ineens alles op zijn kop stond, woonde haar vader ook nog bij het gezin. Maar niet lang nadat de brieven van de Belastingdienst begonnen te komen, vertrok hij. 'Ik wil niet zeggen dat de toeslagenaffaire de enige oorzaak was voor de scheiding van mijn ouders,' zegt ze. 'Maar het zorgde zeker voor spanningen en heel wat minder geduld aan beide kanten, waardoor het eigenlijk best wel snel fout ging.' Zahra was pas vijf, maar ook dan ontgaat zeker niet alles je. 'De spanning thuis was heel goed merkbaar. En we vierden altijd Suikerfeest en Offerfeest waar er normaal gesproken dan heel veel cadeautjes waren, maar op een gegeven moment kregen mijn broers, zus en ik niets meer. Je staat er niet bij stil dat dat komt omdat er geen geld is. Dat ontdekte ik pas later.'

De stress werd nog erger toen Zahra's vader het gezin verliet. Haar moeder stond er ineens alleen voor met vier kinderen. 'Eens in de zoveel tijd zat ze wanhopig met stapels papieren aan tafel. Ik spreek voor ons alle vier als ik zeg dat het heel lastig was om onze moeder zo te zien.' Zahra ziet het nog levendig voor zich. En nog steeds wist ze niet wat er aan de hand was. 'Mijn moeder was ook heel goed in het verbergen van dingen. Ze probeerde ons te beschermen, te doen alsof er niks aan de hand was.' Nu best begrijpelijk, vindt ze. Iedere ouder wil toch zijn kinderen beschermen en er het beste van maken? 'Maar we waren toen steeds bang dat we iets fout zouden doen, dat we het erger zouden maken, dat we in de weg zouden staan. Ik was bezorgd, voelde me machteloos. Heel lang dacht ik: zal ik al die papieren zelf gaan lezen? Maar ik was acht, ik had geen idee wat ik ermee moest of waar te beginnen.'

"Heel lang dacht ik: zal ik zelf die papieren gaan lezen? Maar ik was acht."

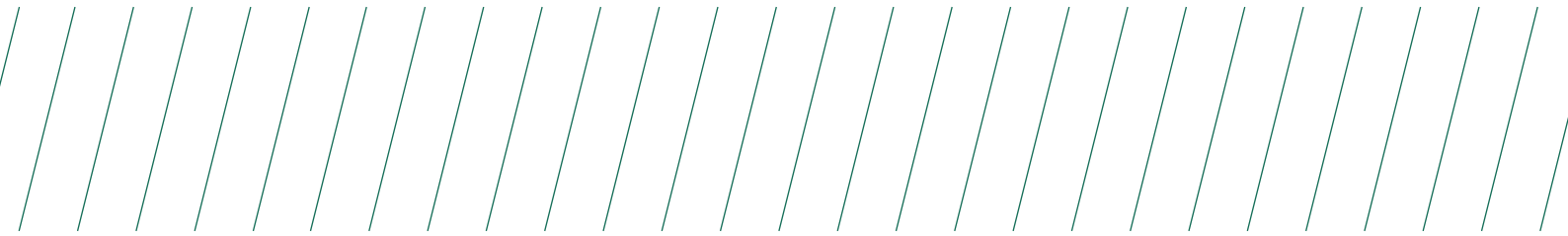
‘Er was écht geen geld’, vertelt Zahra. Niet alleen voor dingen die ze graag wilden, maar ook niet voor dingen die ze echt nodig hadden. Zoals kleren en schoolspullen. ‘Nu zou ik mezelf ervoor slaan, maar op een gegeven moment ben ik boos geworden op mijn ouders. Waarom hadden ze nou zoveel schulden gemaakt? Ik liet het niet aan ze merken, erover praten was niet mogelijk.’ Toen Zahra een jaar of twaalf was, pikte ze een gesprek tussen haar ouders op. Ze durfde haar moeder ermee te confronteren. “Ik hoor van mijn vader dat het jouw schuld is, en jij zegt dat het zijn schuld is. Wat is het nou?” Toen brak haar moeder en vertelde ze dat ze het samen hadden gedaan, maar dat het ook niet hún schuld was.’

Op de basisschool kon Zahra de problemen nog verdoezelen. ‘Je hebt dan nog niet zoveel nodig. Het enige waar ik mee zat, waren de schoolreisjes en de ouderbijdragen. Er waren twee kinderen in de klas waar altijd gedoe mee was, en daar was ik er een van.’ Op de middelbare school werd het erger. “Toen zat ik met mensen in de klas die naar de stad wilden, of naar de bios. Ik kon niet mee. Ik schaamde mij ervoor dat

ik geen geld had, dus ik verzon altijd smoesjes.’ Op een gegeven moment zegde Zahra zo vaak af dat ze ook niet meer meegevraagd werd. Haar vrienden hielden haar overal buiten. ‘De helft van de plannen kreeg ik niet meer mee. Dan kwam ik er pas achter als er online een foto langskwam. Ik werd buiten de boot gezet omdat ik geen geld had. Dat heeft heel veel pijn gedaan.’ Pas aan het eind van de middelbare school durfde Zahra te vertellen dat ze nooit mee kon doen omdat ze geen geld had. En precies dát waar ze bang voor was geweest, gebeurde. ‘Ik werd uitgelachen. Ze maakten er grappen over. Eindelijk durfde ik mij over mijn schaamte heen te zetten en meteen ging de deur dicht. Zelfs toen al duidelijk was dat wij er niks aan konden doen. Daar werd ik wel heel verdrietig van.’

“Ik werd uitgelachen. Ze maakten er grappen over.”

De middelbare schoolperiode was voor Zahra een heel zware tijd. ‘Ik had vaak mijn huiswerk niet af omdat ik met andere dingen bezig was of te moe was. En een Cambridge-cursus en een cursus Frans zaten er voor

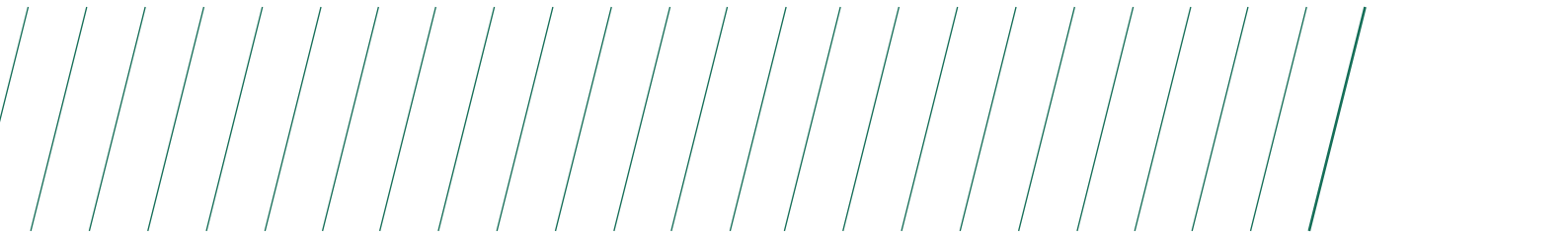
mij niet in, terwijl de rest van de klas die wel konden volgden.’ Ook emotioneel was het moeilijk. ‘Ik had veel problemen, mijn moeder was inmiddels hertrouwd en dat ging ook niet goed. En dan had ik ook nog eens weinig vrienden waar ik bij terecht kon.’ Toch zette Zahra door. Ze wilde haar vwo-diploma halen, om aan zichzelf te bewijzen dat ze goed genoeg was. Langzaam maar zeker werd het iets beter. Haar mentor zorgde dat ze mee kon met een klassenuitje. Ze is één vriendin heel dankbaar die haar sinds jongs af aan gesteund heeft, maar helaas zag zij haar niet heel vaak. Maar sinds twee jaar heeft ze ook enkele vriendschappen gesloten op school. ‘Ze proberen mij nu zoveel mogelijk mee te nemen, ondanks de beperkingen in mijn budget.’

Zahra was veertien toen ze het totale plaatje aan schulden eindelijk te zien kreeg. ‘Toen begon mijn moeder ook meer te vertellen. Als ze een afspraak had met een bewindvoerder, of als ze iets te laten zien had.’ Op haar zestiende zag ze in een nieuwsuitzending iets over de toeslagenaffaire. Een vrouw vertelde er een wel heel herkenbaar verhaal. Zahra deelde het met haar moeder, die haar moed verzamelde en een brief naar

de Belastingdienst stuurde. Maar het was nog heel lang afwachten. Zouden ze misschien toch weer worden afgewezen? ‘Het bleef tasten in het duister, totdat bleek dat ook wij inderdaad gedupeerden waren. Jarenlang hebben we gedacht dat wij iets verkeerd gedaan hadden. Het verlossende woord was dus een enorme oplossing.’

*“Ik laat altijd dingen achter,
zodat geen enkele persoon alles
weet.”*

‘We beginnen er nu uit te klimmen’, zegt Zahra. ‘De omstandigheden zijn een stuk beter. Maar het gaat niet per se beter met mij. Je houdt zo lang dingen geheim, je houdt er zolang rekening mee. Het heeft gevolgen gehad op alle terreinen. Die littekens blijven. Dit is een deel van mijn persoonlijkheid geworden. Ik ben veel voorzichtiger geworden over wat ik vertel, over wat ik aanklaart. Ik heb nooit het hele verhaal aan iemand verteld. Ik laat altijd dingen achter, zodat geen enkele persoon alles weet. Want als je alles tegelijk zegt, heb je niks meer over om jezelf mee te beschermen.’

Geen geld hebben heeft enorme impact gehad op het leven van Zahra. ‘De scheiding van mijn ouders, het sociale isolement op school ... Ik denk dat ik een heel andere persoon was geworden als dit niet was gebeurd. Ik zou niet weten wie de oude ik is. Ik weet niet wie ik ben zónder geldproblemen. Dit gaat wel gevolgen hebben voor de rest van mijn leven.’ Zahra wil niets lenen, ze heeft enorme angst om schulden te maken. ‘Ik ben er nu al mee bezig dat ik later genoeg moet hebben voor mijn kinderen. En als ik dingen koop, zal ik constant in mijn hoofd blijven zitten met de vraag of dat wel verstandig is. Of ik het geld niet moet sparen. Ik ben constant bang dat er weer iets naars gebeurt. Dat we over twee jaar toch horen: “Grappje, je moet alles toch terugbetalen.” Als een overheidsinstantie zulke grote fouten maakt, hoe moet ik dan zeker weten dat het nu wel goed gaat?’

In 2020 slaagde Zahra voor haar vwo. Sinds september 2021 zit ze op University College Roosevelt. Daar had zij een jaar geleden niet van durven dromen, want studeren kost een hoop geld en dat was er juist niet. Het leek na de positieve berichten een stukje beter te gaan.

Toen voor het eerst op tv werd verteld dat gedupeerde ouders een bedrag zouden krijgen, gingen Zahra, haar moeder, broer en zusjes met elkaar dromen. Wat zouden ze doen als ze gewoon een keer geld hadden? Zahra heeft weinig wensen, zolang ze haar bachelor, master en specialisatie maar kan halen. ‘Ik heb nu twee baantjes en bestel soms kleren. Maar echt genieten kan ik er niet van. Ik denk steeds: die veertig euro, die kan ik later nog wel hard nodig hebben. Ik heb weer meer vertrouwen in de toekomst. Maar mijn angst is niet zomaar weg.’